

EL LENGUATGE

Eixordar i ensordir

Sovint cal explicar que els verbs derivats d'adjectius com *terbol, va, cruel, vell, dur, rar, sord*, etc., i formats amb el prefix *en*, reves-teixen, respectivament, les formes *enterbolir, envanir, encruelir, envellir, endurir, enrarir i ensordir*, és a dir, sense l'infix o increment *ebc* en l'infinitiu, entre el radical i la terminació verbal. I cal explicar-lo perquè són molts, encara, els qui se serveixen de les formes "enterbolèixer", "envaneixer", "encruelèixer", etc., a causa de la influència tant de certes formes del castellà corresponents, com "envanecer", "envejecer", "endurecer", etc., com de les formes incoatives dels verbs catalans: *enterbolixo, envaneix, encruelixo*, etc. Podem dir, doncs, que al verb del castellà "ensordecer" no correspon, en català, "ensordeixer", que és una forma incorrecta, sinó *ensordir*.

Algun cop s'esdevé, però, que algú contradia aquesta darrera afirmació dient que a "ensordecer" no correspon, en la nostra llengua, *ensordir* sinó *eixordar*. És una qüestió que val la pena d' aclarir. Propiament, l'afirmació en qüestió és irrefutable i no és erroniat de contradir-la, car es tracta d'un procediment de formació de mots i no del significat que es pugni atribuir a cada un d'ells: *ensordir* és el verb que hem obtingut en català de l'adjectiu *sord* amb un procediment de formació paral·lel (formant part d'una sèrie) al que en castellà ha originat "ensordecer" de "sordo". D'altra banda, no es diu que *ensordir* equivalgui a "ensordecer" sinó, simplement, que hi correspon (talment com diríem que es corresponen *civada* i "cebada", o *espatlla* i "espalda", sense que siguin equivalents). Ara, això no priva que sigui oportú d'explicar la diferència entre *eixordar* i *ensordir* i de confirmar que, efectivament, en molts casos, cal traduir "ensordecer" per *eixordar* i no per *ensordir*.

El castellà no compta amb un verb patrimonial o hereditari com el del català *eixordar* i que hi equivalgui i per això, sens dubte, ha format un altre derivat de "sordo", que és "asordar" (Mollí admet també *assordar*, que no figura al Fabra ni a l'Enciclopèdia). I encara que també usa "ensordecer" amb el valor de *eixordar*, es pot dir que, generalment, *eixordar*, "deixar algu com sord amb un fort soroll", és l'equivalent de "asordar", i *ensordir*, "fer esdevenir sord" (usat també pronominalment), és l'equivalent de "ensordecer".

Albert Jané